ಪ್ರತಿಬಿಂಬ

PRATIBIMBA –Multidisciplinary Kannada Research Journal of IIMRD
ISSN: 2582-2284
Vol-8 Issue-3, November-December 2026, Pp. 1-6
©*IIMRD*, Mysuru
www.iimrd.com

ಬಂಜಾರ ಸಮುದಾಯದ ವಿವಾಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿ: ಒಂದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ

ಮಾನಪ್ಪ[1] ಮತ್ತು ಪ್ರೊ. ನಿರಂಜನ[2]

[1]ಸಂಶೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ, ಸಮೂಹ ಸಂವಹನ ಮತ್ತು ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ, ಮಾನಸಗಂಗೋತ್ರಿ, ಮೈಸೂರು.

[2]ನಿಕಟಪೂರ್ವ ಕುಲಪತಿಗಳು ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಸಮೂಹ ಸಂವಹನ ಮತ್ತು ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ, ಮಾನಸಗಂಗೋತ್ರಿ ಮೈಸೂರು.

ಸಾರಾಂಶ: (Abstract)

ಬಂಜಾರ (ಲಂಬಾಣಿ) ಸಮುದಾಯವು ಭಾರತದ ಬಹುಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನದೇ ಆದ ಸುದೀರ್ಘ ಇತಿಹಾಸ, ಭೌಗೋಳಿಕ ವಲಸೆಯ ಪಥ ಹಾಗೂ ವಿಶಿಷ್ಟ ಜೀವನಾಧಾರ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಪ್ರಮುಖ ಅಲೆಮಾರಿ ಮೂಲದ ಸಮುದಾಯವಾಗಿದೆ. ಈ ಸಂಶೋಧನಾ ಪ್ರಬಂಧವು ಬಂಜಾರ ಸಮುದಾಯದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಿಕಾಸ, ಅವರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗಳ ಪಾತ್ರ ಹಾಗೂ ಆಧುನೀಕರಣದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ–ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ರೂಪಾಂತರಗಳನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ, ಮದುವೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರಮುಖ ಸಮಾರಂಭಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಹಾಡುವ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮಂಗಳ ಗೀತೆಗಳಾದ 'ಧಾವ್ಳಾ' ಮತ್ತು ಮದುವೆ ಚಪ್ಪರದಲ್ಲಿ (ಮಾಂಡೋ) ಬಳಸಲಾಗುವ 'ಛಾಂಟಿಯಾ' ಕಲಶ, ಮಡಕೆಗಳಂತಹ ವಸ್ತುಗಳ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಹಾಗೂ ನೃಪವಂಶಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಈ ಅಧ್ಯಯನವು ವಿವರವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತದೆ. ಜಾಗತೀಕರಣದ ಸವಾಲುಗಳ ನಡುವೆಯೂ ಸಮುದಾಯವು ತನ್ನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬೇರುಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಹೋರಾಟ ಮತ್ತು ಮೌಖಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಡಿಜಿಟಲ್ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸುವ ತುರ್ತು ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಈ ಪ್ರಬಂಧವು ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ.

ಮುಖ್ಯಪದಗಳು (Keywords): *ಬಂಜಾರ, ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯ, ಮೌಖಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಛಾಂಟಿಯಾ, ವಿವಾಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಆಚರಣೆಗಳು, ತಾಂಡಾ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ.*

ಪೀಠಿಕೆ

ಭಾರತೀಯ ಬಹುಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಂಜಾರ ಅಥವಾ ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯವು ತನ್ನದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಇತಿಹಾಸ, ಭಾಷೆ, ಕರಕುಶಲತೆ ಮತ್ತು ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಅಲೆಮಾರಿ ಮೂಲದ ಸಮುದಾಯವಾಗಿದೆ. ಇವರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಪ್ರಕೃತಿಯೊಂದಿಗೆ ನಿಕಟವಾದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಮನುಷ್ಯನ ಜೀವನದ ಪ್ರಮುಖ ಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ 'ಮದುವೆ'ಯು ಇಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು

Please cite this article as: ಮಾನಪ್ಪ ಮತ್ತು ನಿರಂಜನ. (2026). ಬಂಜಾರ ಸಮುದಾಯದ ವಿವಾಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿ: ಒಂದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ. *ಪ್ರತಿಬಿಂಬ: ಮಲ್ಟಿಡಿಸಿಪ್ಲಿನರಿ ಕನ್ನಡ ರೀಸರ್ಚ್ ಜರ್ನಲ್ ಆಫ್ ಐಐಎಂಆರ್‌ಡಿ, 8(3).* ಪು.ಸಂ. 1–6

ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಬಂಜಾರ ವಿವಾಹ ಪದ್ಧತಿಯು ಕೇವಲ ಇಬ್ಬರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಅಥವಾ ಕುಟುಂಬಗಳ ಮಿಲನವಲ್ಲ, ಬದಲಿಗೆ ಇಡೀ 'ತಾಂಡಾ' ಸಮುದಾಯದ ಒಮ್ಮತದ ಹಾಗೂ ಸಾಮೂಹಿಕ ಹಬ್ಬವಾಗಿದೆ.

ಈ ಸಂಶೋಧನಾ ಪ್ರಬಂಧವು ಬಂಜಾರ ಸಮುದಾಯದ ವಿವಾಹ ಪೂರ್ವ ಆಚರಣೆಗಳು, ವಿವಾಹದ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳು, ಬಳಸುವ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ವಸ್ತುಗಳ ಸಂಕೇತಗಳು ಮತ್ತು ಕಾಲಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಆಧುನಿಕ ಪ್ರಭಾವಗಳನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಹಿನ್ನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತದೆ.

ಬಂಜಾರರ ಇತಿಹಾಸ

ವಿಶ್ವ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಬಂಜಾರರ ಸಂಪರ್ಕ ಮತ್ತು ಮೂಲ ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಶೋಧನೆಗಳ ಪ್ರಕಾರ, ಬಂಜಾರ ಸಮುದಾಯದ ಮೂಲ ಬೇರುಗಳು ವಿಶ್ವದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ 'ಜಿಪ್ಸಿ' ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿವೆ. ರೋಮಾ ಜಿಪ್ಸಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಕೆ: ಯುರೋಪ್, ಮಧ್ಯಪ್ರಾಚ್ಯ ಮತ್ತು ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಏಷ್ಯಾಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ರೋಮಾ ಜಿಪ್ಸಿಗಳು ಹಾಗೂ ಭಾರತದ ಬಂಜಾರರ ಮಧ್ಯೆ ಭಾಷಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಾದೃಶ್ಯಗಳಿವೆ. ಇವರ ಮೂಲ ಭಾಷೆಯಾದ 'ಗೋರ್ ಬೋಲಿ'ಯಲ್ಲಿ ಇಂಡೋ–ಆರ್ಯನ್ ಮೂಲದ ಪದಗಳ ಬಳಕೆಯಿದ್ದು, ಇದು ಯುರೋಪಿಯನ್ ಜಿಪ್ಸಿಗಳ ಪದಕೋಶವನ್ನು ಹೋಲುತ್ತದೆ.

ಅಲೆಮಾರಿ ಸಾರಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ: ಪುರಾತನ ಜಗತ್ತಿನ ಸಿಲ್ಕ್ ರೂಟ್ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ತಲುಪಿಸುವ 'ಪ್ರಾಚೀನ ರವಾನೆದಾರರಾಗಿ' ಇವರು ಜಾಗತಿಕ ವಾಣಿಜ್ಯ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಭಾರತೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಬಂಜಾರರ ಇತಿಹಾಸ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬಂಜಾರ ಸಮುದಾಯದ ಇತಿಹಾಸವು ಅತ್ಯಂತ ಸುದೀರ್ಘವಾದದ್ದು ಮತ್ತು ಸಾಹಸಮಯವಾದದ್ದು. ರಾಜಸ್ಥಾನಿ ಮೂಲ, ಬಹುತೇಕ ಸಂಶೋಧಕರ ಪ್ರಕಾರ, ಬಂಜಾರರು ಮೂಲತಃ ರಾಜಸ್ಥಾನದ ಮೇವಾರ್ ಮತ್ತು ಮಾರ್ವಾರ್ ಪ್ರದೇಶದ ರಜಪೂತ್ ಮೂಲದವರು. ಮೊಘಲರ ಆಕ್ರಮಣಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇವರು ದೇಶದ ಇತರ ಭಾಗಗಳಿಗೆ ವಲಸೆ ಬಂದರು.

ಸೇನಾ ಸರಬರಾಜುದಾರರು: ದೆಹಲಿ ಸುಲ್ತಾನರು (ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನ್ ಖಿಲ್ಜಿ), ಮೊಘಲರು (ಅಕ್ಬರ್, ಷಹಜಹಾನ್) ಮತ್ತು ಮರಾಠರ ಆಡಳಿತಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಧಾನ್ಯ, ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಅಗತ್ಯ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಬಂಜಾರರದ್ದಾಗಿತ್ತು. ಇವರ ಸಾವಿರಾರು ಎತ್ತುಗಳ ಸಾಲನ್ನು 'ಲಾದೇಣಿ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ಟ್ರೈಬ್ಸ್ ಆಕ್ಟ್ (1871): ಬ್ರಿಟಿಷರ ರೈಲ್ವೆ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ಸಾರಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಆಗಮನದಿಂದ ಬಂಜಾರರ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಹೊಡೆತ ಬಿತ್ತು. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರವು 1871 ರಲ್ಲಿ ಇವರನ್ನು ಅಪರಾಧಿ ಪಂಗಡಗಳ ಕಾಯ್ದೆ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ತೀವ್ರ ಅನ್ಯಾಯ ಎಸಗಿತು. ಭಾರತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ನಂತರ (1952 ರಲ್ಲಿ) ಈ ಕಾಯ್ದೆಯಿಂದ ಇವರಿಗೆ ಮುಕ್ತಿ ಸಿಕ್ಕಿ 'ವಿಮುಕ್ತ ಜಾತಿಗಳು' ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಯಿತು.

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬಂಜಾರರ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಪ್ರವೇಶ ಕರ್ನಾಟಕದ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಜಾನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬಂಜಾರರಿಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ದಖಿನ್ ಪ್ರವೇಶ, 17ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಮೊಘಲ್ ಸೇನೆಗಳು (ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಔರಂಗಜೇಬ್) ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಬಂದಾಗ, ಸೈನ್ಯದ ಆಹಾರ ಮತ್ತು ಅಗತ್ಯ ವಸ್ತುಗಳ ಪೂರೈಕೆಗಾಗಿ ಬಂಜಾರರು ಕರ್ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಹೈದರಾಬಾದ್ ದಖಿನ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಿಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು.

ತಾಂಡಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸ್ಥಾಪನೆ: ಯುದ್ಧಗಳು ಮುಗಿದ ನಂತರ ಇವರು ಕರ್ನಾಟಕದ ಉತ್ತರ ಒಳನಾಡು (ಕಲಬುರಗಿ, ವಿಜಯಪುರ, ಯಾದಗಿರಿ, ಬೀದರ್, ಬಳ್ಳಾರಿ, ರಾಯಚೂರು) ಮತ್ತು ಮಧ್ಯ ಕರ್ನಾಟಕದ (ದಾವಣಗೆರೆ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು) ಕಡೆಗೆ ಸಾಗಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಸತಿ ಪ್ರದೇಶಗಳಾದ 'ತಾಂಡಾ'ಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡು ನೆಲೆಸಿದರು.

ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ನಾಯಕತ್ವ: ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಇವರು ಸೇವಾಲಾಲ್ ಮಹಾರಾಜ್ (ಸಂತ ಸೇವಾಲಾಲ್) ಅವರ ತತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸೇವಾಲಾಲ್ ಮಹಾರಾಜರು ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಅಹಿಂಸೆ, ಪರಿಸರ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ನೈತಿಕ ಜೀವನದ ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದರು.

ಸಂಶೋಧನೆಯ ಉದ್ದೇಶಗಳು

1. ಬಂಜಾರ ಸಮುದಾಯದ ವಿವಾಹ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿನ ಪ್ರಮುಖ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿಧಿಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸುವುದು.
2. ವಿವಾಹದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕಲೆ, ಅಲಂಕಾರಿಕ ವಸ್ತುಗಳು (ಉದಾಹರಣೆಗೆ: ಛಾಂಟಿಯಾ, ಕಲಶ, ಮಡಕೆಗಳು) ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಅರ್ಥವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದು.
3. ಗೋರ್ ಬೋಲಿ (ಬಂಜಾರ ಭಾಷೆ) ಮತ್ತು ಜಾನಪದ ಹಾಡುಗಳ (ಧಾವ್ಳಾ) ಪಾತ್ರವನ್ನು ಅರಿಯುವುದು.
4. ಆಧುನೀಕರಣ ಮತ್ತು ಜಾಗತೀಕರಣದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಬಂಜಾರ ಮದುವೆ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿರುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು.

ಸಂಶೋಧನಾ ವಿಧಾನ (Methodology)

ಈ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಲು ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಶೋಧನಾ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಬಳಸಲಾಗಿದೆ.

ದ್ವಿತೀಯಕ ಆಕರಗಳ ಅಧ್ಯಯನ : ಬಂಜಾರ ಸಮುದಾಯದ ಇತಿಹಾಸ, ಗೋರ್ ಬೋಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ವಿವಾಹ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಕುರಿತು ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿರುವ ಗ್ರಂಥಗಳು, ಸಂಶೋಧನಾ ಲೇಖನಗಳು ಹಾಗೂ ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಕೂಲಂಕಷ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಲಾಗಿದೆ.

ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಾರ್ಯ ಮತ್ತು ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ವಿಧಾನ: ಬಂಜಾರ ತಾಂಡಾಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿ, ಸಮುದಾಯದ ಹಿರಿಯರು (ನಾಯಕ್, ಕಾರ್ಭಾರಿ) ಮತ್ತು ಲೇಖಕರೊಂದಿಗೆ ಮುಖಾಮುಖಿ ಸಂದರ್ಶನ ನಡೆಸಿ ಮೌಖಿಕ ಇತಿಹಾಸ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ.

ವಿಶ್ಲೇಷಣಾತ್ಮಕ ಚೌಕಟ್ಟು: ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ.

ವಿವಾಹ ಪೂರ್ವ ಆಚರಣೆಗಳು

ಬಂಜಾರ ಮದುವೆಗಳು ಏಕಾಏಕಿ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರ ಹಿಂದೆ ತಿಂಗಳುಗಳ ಮುಂಚೆಯಿಂದಲೇ ಸಮಾಜದ ಹಿರಿಯರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾದ ಹಾಗೂ ಸುಂದರವಾದ ವಿಧಿಗಳು ಜರುಗುತ್ತವೆ.

ವಧು–ವರರ ಅನ್ವೇಷಣೆ ಮತ್ತು 'ಸಾಗಾಯಿ' (ನಿಶ್ಚಿತಾರ್ಥ): ಸಮುದಾಯದ ಹಿರಿಯರು (ಕಾರ್ಭಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ನಾಯಕ್) ವಧು ಅಥವಾ ವರನ ಮನೆಗೆ ತೆರಳಿ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕುದುರಿಸುತ್ತಾರೆ. 'ಸಾಗಾಯಿ' ಅಥವಾ ನಿಶ್ಚಿತಾರ್ಥದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಉಡುಗೊರೆಗಳ ವಿನಿಮಯ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯದ ಆಚಾರ–ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಬದ್ಧರಾಗಿರುವುದಾಗಿ ಕುಟುಂಬಗಳು ವಚನ ನೀಡುತ್ತವೆ.

ಲಗ್ನ ಪತ್ರಿಕೆ ಮತ್ತು ಮುಹೂರ್ತ ನಿಗದಿ: ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಂಜಾರ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಲೆಕ್ಕಚಾರಗಳು ಮತ್ತು ಹಿರಿಯರ ಅನುಮತಿಯ ಮೇರೆಗೆ ಮದುವೆಯ ಮುಹೂರ್ತವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಮದುವೆ ಮಂಟಪ ಮತ್ತು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಅಲಂಕಾರಗಳು

ಬಂಜಾರ ಮದುವೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಆಕರ್ಷಣೆಯೆಂದರೆ ಅವರ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಲಾತ್ಮಕ ಅಲಂಕಾರಗಳು. ಮದುವೆ ಚಪ್ಪರವನ್ನು 'ಮಾಂಡೋ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಬಾಳೆ ಗೊನೆ ಮತ್ತು ಎಲೆಗಳ ಬಳಕೆ (ಕೆರೊ/ಕೆರಾ): ಮಾಂಡೋದಲ್ಲಿ ಹಸಿರು ಬಾಳೆ ಗೊನೆ ಮತ್ತು ಬಾಳೆ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದು ವಂಶಾಭಿವೃದ್ಧಿ, ಸಮೃದ್ಧಿ ಹಾಗೂ ಮಂಗಳಕರ ಆರಂಭದ ಸಂಕೇತವಾಗಿದೆ.

ಛಾಂಟಿಯಾ: ಮದುವೆ ಚಪ್ಪರದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಪ್ರವೇಶದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸುವ ಅತ್ಯಂತ ಪವಿತ್ರ ಅಲಂಕಾರಿಕ ಸಾಧನವೇ ಛಾಂಟಿಯಾ. ಇದು ಹಿತ್ತಾಳೆ ಅಥವಾ ಕಂಚಿನ ಚೊಂಬು/ಕಲಶಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಿಗಳು (ಕಾಚ್), ಕವಡೆಗಳು (ಕೊಡಿಯಾ) ಮತ್ತು ಮಣಿಗಳನ್ನು (ಪೋತ್) ಬಳಸಿ ತಯಾರಿಸಿದ ಕಲಾಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. ಇದು ದೃಷ್ಟಿ ದೋಷವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿ, ವಧು–ವರರಿಗೆ ಒಳಿತನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಗಾಢ ನಂಬಿಕೆಯಿದೆ.

ಮಣ್ಣಿನ ಮಡಕೆ ಮತ್ತು ಕಲಶ (ಮಾತಿಯಾ ಮತ್ತು ಕಲೋಶಾ): ವಿವಾಹದ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿಗಳಿಗೆ ಪವಿತ್ರ ನೀರನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಮಣ್ಣಿನ ಮಡಕೆ ಹಾಗೂ ಲೋಹದ ಚೊಂಬುಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪೂಜಿಸಿ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ವಿವಾಹದ ಮುಖ್ಯ ವಿಧಿಗಳು

ಬಂಜಾರ ವಿವಾಹಗಳಲ್ಲಿ ಜರುಗುವ ಪ್ರಮುಖ ಆಚರಣೆಗಳು ಇಂತಿವೆ:

ಹಳದಿ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಮಂಗಲ ಸ್ನಾನ: ಮದುವೆಗೆ ಕೆಲ ದಿನಗಳ ಮುಂಚೆ ವಧು ಮತ್ತು ವರನ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಹಳದಿ ಹಚ್ಚುವ ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುತ್ತದೆ. 'ಧಾವ್ಳಾ' (ಬಂಜಾರ ಮಹಿಳೆಯರು ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಹಾಡುವ ಮಂಗಳ ಹಾಡುಗಳು) ಹಾಡುತ್ತಾ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಪ್ತಪದಿ ಮತ್ತು ಮಾಂಗಲ್ಯ ಧಾರಣೆ **:** ಬಂಜಾರ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಸಪ್ತಪದಿಯ ಜತೆಗೆ, ಸಮಾಜದ ಹಿರಿಯರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳು ಜರುಗುತ್ತವೆ. ವಧುವಿಗೆ ಬಂಜಾರ ಶೈಲಿಯ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಉಡುಪುಗಳು (ಘಟಿಯಾ, ಕಾಂಚಳಿ) ಹಾಗೂ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ತೊಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಬಂಜಾರ ಜಾನಪದ ಗೀತೆಗಳು ಮತ್ತು ಮೌಖಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ

ಬಂಜಾರ ಮದುವೆಗಳ ಜೀವನಾಡಿಯೇ ಅವರ ಜಾನಪದ ಹಾಡುಗಳು. ವಾದ್ಯಗಳಾದ 'ದೋಲ್' ಮತ್ತು 'ತಾಸಾ' ಸದ್ದಿನೊಂದಿಗೆ ಮಹಿಳೆಯರು ಹಾಡುವ 'ಧಾವ್ಳಾ' ಗೀತೆಗಳು ರಾತ್ರಿಯಿಡೀ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಹಾಡುಗಳು ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತದ ಪೌರಾಣಿಕ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಬಂಜಾರರ ವಲಸೆ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ.

ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಸನ್ನಿವೇಶ: ಆಧುನಿಕತೆಯ ಪ್ರಭಾವ

ಇಂದಿನ ಆಧುನಿಕ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಬಂಜಾರ ವಿವಾಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಹಲವು ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿದೆ:

- ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ 'ಮಾಂಡೋ'ಗಳ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಮಾಡರ್ನ್ ವೆಡ್ಡಿಂಗ್ ಹಾಲ್‌ಗಳು ಮತ್ತು ಕೃತಕ ಅಲಂಕಾರಗಳು ಬಂದಿವೆ.
- ಕೈಯಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ 'ಛಾಂಟಿಯಾ' ಹಾಗೂ ಕವಡೆಗಳ ಬಳಕೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಯುವ ಪಿಳಿಗೆಯು ತಮ್ಮ ಮೂಲ ಬೇರುಗಳಿಂದ ದೂರಾಗುವ ಆತಂಕವಿದೆ.
- ಆದಾಗ್ಯೂ, ಅನೇಕ ಯುವ ಸಂಘಟನೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವೇದಿಕೆಗಳು ತಮ್ಮ ಹಳೆಯ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿ ಬೆಳೆಸಲು ವಿಶೇಷ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿವೆ.

ಮುಂದಿನ ಹಾದಿ

1. **ಡಿಜಿಟಲೀಕರಣ ಮತ್ತು ಆಲೇಖನ (Digital Documentation):** ಲಿಪಿಯಿಲ್ಲದ 'ಗೋರ್ ಬೋಲಿ' ಭಾಷೆಯ ಮೌಖಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಜಾನಪದ ಹಾಡುಗಳು ಹಾಗೂ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಡಿಜಿಟಲ್ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಶೇಖರಿಸಿ ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ಉಳಿಸುವುದು.
2. **ಪಠ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆ (Academic Integration):** ಬಂಜಾರ ಸಮುದಾಯದ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ಶಾಲಾ–ಕಾಲೇಜುಗಳ ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರ, ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಇತಿಹಾಸ ಪಠ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುವುದು.
3. **ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕಲೆಯ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ:** ಜಾಗತೀಕರಣದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗುತ್ತಿರುವ ಲಂಬಾಣಿ ಕರಕುಶಲ ಕಲೆಗೆ ಸೂಕ್ತ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ರಕ್ಷಣೆ ಹಾಗೂ ಜೀವನೋಪಾಯ ಎರಡನ್ನೂ ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸುವುದು.

ಉಪಸಂಹಾರ

ಬಂಜಾರ (ಲಂಬಾಣಿ) ಸಮುದಾಯದ ವಿವಾಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಕೇವಲ ಒಂದು ಆಚರಣೆಯಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅದೊಂದು ಜೀವಂತ ಕಲೆ ಮತ್ತು ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಮತ್ತು ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ದಾಖಲೆಯಾಗಿದೆ. 'ಛಾಂಟಿಯಾ', 'ಮಾಂಡೋ' ಮತ್ತು ಜಾನಪದ ಗೀತೆಗಳ ಮೂಲಕ ಇವರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ಉಳಿಸಿ ಬೆಳೆಸುವುದು ಇಂದಿನ ತುರ್ತು ಅವಶ್ಯಕತೆಯಾಗಿದೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

- ಬಂಜಾರಂಗಿ, ಎಂ. (2015). *ಗೋರ್ ಬೋಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಜಾನಪದ.* ಬಂಜಾರ ಸ್ಟಡಿ ಸರ್ಕಲ್.
- ಚೌಹಾಣ್, ಎನ್. (2021). ಬಂಜಾರ ಮಹಿಳೆಯರ ಉಡುಪು ಮತ್ತು ಆಭರಣಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಸಂವಹನ ಸಂಕೇತಗಳು. *ಕರ್ನಾಟಕ ಜನಪದ ರಂಗ, 12*(3), 89–98.
- ಲಮಾಣಿ, ಎಚ್. (2018). *ಬಂಜಾರ ದ್ರವ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಕಲಾ ಸಂಪ್ರದಾಯ.* ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.
- ಲಮಾಣಿ, ಎಮ್. (2022). *ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ತಾಂಡಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಸಂವಹನ ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ಕುರಿತ ಅಧ್ಯಯನ* [ಅಪ್ರಕಟಿತ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ]. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.
- ನಾಯಕ್, ಬಿ. (2019). ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದ ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆ ಮತ್ತು ಧಾವಲೊ ಗೀತೆಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ. *ಮಾನವಿಕ ಕರ್ನಾಟ. 48*(1), 56–64.
- ನಾಯಕ್, ಎಂ. (2018). ಬಂಜಾರ ಸಮುದಾಯ: ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾಶನ.